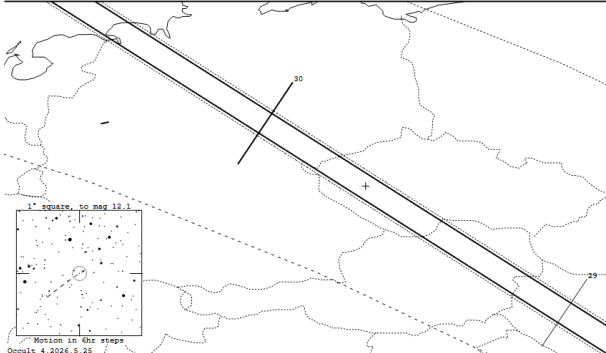

Stín pouštního kompasu nad pevnou hrází

Při pozorování zákrytů hvězd planetkami je občas zajímavé podívat se, po kom že je ten kus skály, díky kterému blikne na obloze hvězda, vlastně pojmenován. Dnešní příběh má přesah do období války (druhé světové i následující studené). Nejdřív ale pojďme na jeho astronomickou část.

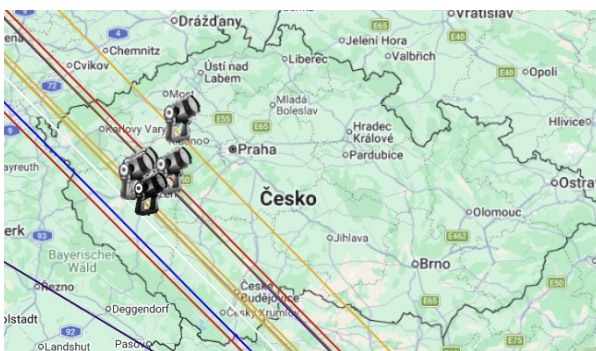
```

1794 Finsen occults TYC 5150-00171-1 on 2026 Jun 11 from 1h 15m to 1h 33m UT
Star: Dia = 0.1 mas Duration: Max = 4.2 secs Asteroid: (in DMIT)
W: 11.1; Hr 10.7; MO 11.31 Dia = 0.11 secs, Max = 0.18 secs RA = 15 58 20.7639 (astrometric) RA = 15 58 20.7639 (astrometric) Dist = 38.82km, 24 mas
Mag = 4.7 (994)V, 4.3 (984)I; Map Drop = 4.7 (994)V, 4.3 (984)I;
Dec = -2 0 23.026 Dist = 38.82 Barlas = 4.077
Top Date: 15 49 45. -2 1 44 Moon: Dist = 38", illum = 28% Hourly dRA = -1.1875
Production of 2026 Jun 5-8 SO Star: 214.0 x 0.41 mas in 98.77" dDec = 11.46"
Reliable 3.3 (good) 2024747@phee, known errors
  
```


Ve čtvrtek 11. června 2026 v brzkých ranních hodinách projde jihozápadními Čechami stín planety (1794) Finsen, která zakryje TYC 5150-00171-1 v souhvězdí Orla. Hvězda sice není z nejjasnějších (11,1 mag.), ale lákavá je určitě předpovězená délka zákrytu (až 4,2 sekundy) a pokles jasnosti (4,7 mag.). Drobnou vadou bude také svítání (Slunce -11). Tyto parametry by ale měly umožnit sledování úkazu i vizuálním pozorovatelům se středními dalekohledy (oprašte vaše oko a stopky) a majitelům evscopů.

A kam se vydat? Pás stínu široký 49 kilometrů projde našim územím od obce Nové Hrady (01:29:26 UT) po Trojmezí v Ašském výběžku (01:29:49 UT). Hvězda bude v tu dobu téměř přesně na jihu v pohodlné výšce 38 stupňů nad obzorem, přibližně 10 stupňů pod alfou Orla Altairem. Pro výběr vhodného místa můžete využít připojenou mapu. A zkuste se vyhnout liniím již přihlášených pozorovatelů, je „užitečnější“ stoupnout si někam mezi! Předpověď vypadá velice přesná, červené linie (chyba 1-sigma) jsou velmi blízko těch modrých (okraje pásu). Nemá proto příliš smysl pozorovat z míst daleko mimo pás.

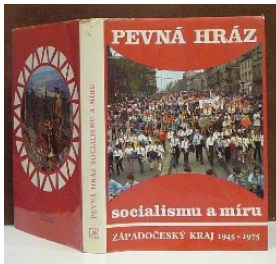

Asteroid byl „oficiálně“ objeven 7. dubna 1970 astronomem J.A. Bruwerem na stanici Leiden Southern (Hartbeespoort, Jihoafrická republika) a ten jej pojmenoval na počest svého kolegy Williama Stephena Finsena. Zpětně se zjistilo, že „obdarovaný“ tento objekt vizuálně pozoroval a zaznamenal již v roce 1937, roky před jeho oficiálním objevem.

W. S. Finsen vynalezl okulárový interferometr, který umožňoval měření velmi blízkých dvojhvězd. Jeho původní zařízení bylo po mnoho let používáno na astronomickém oddělení Jihoafrické univerzity. Prozkoumal více než 8 000 hvězd, objevil 73 dvojhvězd a pořídil 54 000 fotografií Marsu. Byly považovány za nejlepší fotografie této planety před prvními snímky z vesmírných sond.

Objevil také protáhlý tvar asteroidu Eros. Na jeho počest je na tomto tělese pojmenován jeden z lineárních hřbetů (Finsen Dorsum).

Během druhé světové války Finsen natočil několik filmů o astronomii, které sloužily k výcviku navigátorů. Také navrhl Finsenův sluneční kompas pro řidiče obrněných vozidel v pouštních taženích (<https://samilitaryhistory.org/vol024mn.html>). Standardní magnetické kompasy byly kvůli velkému množství kovu ve vozidlech prostě nepoužitelné..

A kde je ta pevná hráz z nadpisu? Když se podíváte výše na mapu, kudy tento zákryt prochází, jistě snadno zjistíte, že je to podél bývalé železné opony. Toto území, dnes rozdělené mezi Plzeňský a Karlovarský kraj, bylo v nedávné minulosti nazýváno podle knihy, jejíž obálku si můžete prohlédnout na připojeném obrázku.

Neváhejte a přidejte se, čím více pozitivních „tečen“, tím lepší zpřesnění tvaru planety! Jak jste dopadli dejte vědět na hvezdarna@hvr.cz. Na stejnou adresu se můžete také obrátit při pochybnostech o výběru pozorovacího místa.

Další články o nebeských zajímavostech najdete nepravidelně na stránkách Hvězdárny v Rokycanech a Plzni [v sekci Dneska by to \(možná\) šlo](#).

Michal Rottenborn
Hvězdárna v Rokycanech a Plzni, p. o.
<http://hvr.cz>